

Svåra frågor inom arkeologin – en diskussion om etik 2022-10-13.

Mariann Hellberg presenterade, som en grund för diskussionen, bilder från arkeolog Ludvig Pappmehl-Dufay med rubriken: **"Svåra kulturarv"**.

Många frågeställningar presenterades:

Läker tiden alla sår och i så fall hur? Som exempel visades en bild på en bunker i Bretagne från andra världskriget – en påminnelse om ett trauma. Ska sådana minnesmärken bevaras? Ofta blir det jobbigt för lokalbefolkningen.

Vi minns med hjälp av **ting**, som gör historien konkret. Minnen från historien hjälper oss att skapa sammanhang. Även på det personliga planet har vi alla erfarenheter av souvenirer eller andra ting som leder oss tillbaka i vår egen historia.

Gropkeramisk krukskärva från Pyslingebacken 2022

Vems historia väljer vi att berätta?

Olika byggnader från olika situationer visades såsom en

"pampig" port från ett koncentrationsläger och texten "Arbeit macht frei".

I Tyskland finns en plats där man under nazismens tid hade årliga skördefester där en del vill att platsen ska bevaras och andra vill att platsen ska göras om och "försvinna". Ett av nazismens hus i Nürnbergtrakten har gjorts till ett "Dokumentationscentrum" om nazismen.

Ett annat exempel är "vackra" byggnader för "Sinnesslöanstalter" såsom Ulleråkers sjukhus där många människor under lång tid varit instängda, när det inte fanns verksamma mediciner. Nu byggs en del om till bostäder. Ett liknande exempel är Växjö's fängelse. Vad sitter i väggarna?

Det finns också platser där fruktansvärda brott har begåtts t.ex. där kvinnor hållits som sexslavar och där man sedan inte vet vad man ska göra åt dessa hus. Det är platser förknippade med förövare och det är platser förknippade med offer och lidande. Sverige hade mellan 1784-1878 ögruppen St Barthélemy som koloni och som var en del av slavhandeln. Ska detta berättas om i den svenska historien? Som ett annat exempel framfördes Danmarks historia och relation till Grönland, som har visats i en TV-serie nyligen och kan ses på SVTplay.

I Kambodja finns "Killing fields" som en park där man grävt ut massgravar från Röda khemerernas tid och samlat benen i ett högt benhus.

Ska denna typ av minnen bevaras som varnande exempel eller kan de stimulera till liknande händelser igen?

Andra minnen som nämndes var mordbranden i Backa på Hisingen vid en danstillställning där ett minnesmärke nu finns. Minnesmärket efter Utöya-massakern har också varit kontroversiellt och lokalbefolkningen, som ska leva sitt vardagsliv på platsen, måste tas hänsyn till så att de kan orka leva där trots detta svåra minne. Mordet på Olof Palme 28/2 1986 påminns om i form av en diskret platta i gatan där det skedde. Även Estoniakatastrofen har fått ett minnesmärke i Stockholm.

Exempel på platser med svåra historier är Colosseum i Rom och andra turistlockande platser såsom t.ex. "badparadis" i hårdföra diktaturer.

Sandby borg på Öland har också en svår historia. Där väcks frågan av och till om vad som är rätt att göra med de

skelett som hittas. Denna fråga kom också upp när man i Gårdby kyrka på Öland hade fått mögelproblem och under golvet då hittade spåren av en äldre kyrka och också hittade gravar med människor från tidig medeltid.

Dessa människor var kristna och ska återbegravas på något sätt. Om denna undersökning finns en utgiven bok "Gåtfulla Gårdby" av osteologen Caroline Ahlström Arcini och Rikard Hedvall.

Böcker som behandlar dessa teman är:

"Places of pain and shame: dealing with difficult heritage" av William Logan & Keir Reeves

"Skärvor av 1900-tal: arkeologiska essäer" av Mats Burström

"The darker side of travel: The Theory and Practice of Dark Tourism" av Richard Sharpley & Philip R. Stone

Tack för en intressant föredragning och en intressant diskussion!

Rapportör Per Andrén